

The Gleaner

Vol 1 (1963)

Ελληνο-Πολωνικά του 18ου αι.

I. Α. Θωμόπουλος

doi: [10.12681/er.9597](https://doi.org/10.12681/er.9597)

Copyright © 2016, I. Α. Θωμόπουλος

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Θωμόπουλος I. Α. (2016). Ελληνο-Πολωνικά του 18ου αι. *The Gleaner*, 1, 268–271. <https://doi.org/10.12681/er.9597>

ΕΛΛΗΝΟ-ΠΟΛΩΝΙΚΑ ΤΟΥ 18ου αϊ.

Ένα γράμμα του Κυρίου Κ. Θ. Δημαρά για τον Boscamp μ' έφερε να κάνω μιὰ έρευνα στα Κρατικά Άρχεία της Πολωνίας, στη Βαρσοβία και στην Κρακοβία.

Άν και ο τελευταίος φοβερός πόλεμος άφάνισε πολλά χειρόγραφα, το μεγαλύτερο μέρος του θησαυρού των Κρατικών Άρχείων έσώθηκε. Η έρευνά μου έντοπίζεται στα χρόνια του Διαφωτισμού, ακριβέστερα στο δεύτερο μισό του 18ου αϊ.

Η πνοή του Διαφωτισμού και του Φιλελευθερισμού, που ζωογονεί δλόκληρη την Εύρώπη, είναι και στην Πολωνία πολύ ισχυρή. Η διπλωματική δραστηριότητα της Πολωνίας στον νοτιοανατολικό ευρωπαϊκό χώρο τή φέρνει σε συνεργασία με πολλούς Έλληνες που ζούσαν στην τουρκική τότε Βαλκανική και έκινούνταν για σκοπούς έμπορικούς ή άλλους από το Αιγαίο Πέλαγος ως τή Βαλτική Θάλασσα.

Κατά τή σύντομή μου έρευνα στα Γενικά Κρατικά Άρχεία της Βαρσοβίας (Archiwum Glowne, Ul. Długa 3, Warszawa) και στα Άρχεία Τσαρτορίσκι της Βαρσοβίας (Archiwum Czartoriskich Wkrakowie) συνάντησα μερικά όνόματα Έλλήνων του 18ου αϊ.

Στη Βαρσοβία κοίταξα κυρίως τή «Szafa Popielow» No 370 και 325.

Στην Κρακοβία ή έρευνά μου έντοπίσθηκε στα Actes relatifs aux Affaires Turques. Miscellanea Turcica.

Πολύ λυπήθηκα που δεν είχα καιρό να παρκατένω περισσότερο τήν έρευνά μου σ' αυτό το πέλαγος των πολυτόμων και πολυτίμων χειρογράφων (γαλλικών, πολωνικών, γερμανικών, ρωσικών, ιταλικών, τουρκικών και ελληνικών) που σε βοηθούν άποκαλυπτικά ν' άναστήσεις στο στοχασμό σου μέσα τα γεγονότα, αλλά και το κλίμα το ιδεολογικό της πολυσήμαντης εκείνης έποχής που έθεμελίωσε τις ιδέες του σημερινού νεοελληνικού κόσμου.

Δίνω έδω άλφαθητικά τα όνόματα αυτά με τις αντίστοιχες πληροφορίες :

Βασμοϋλος Δωρόθεος, Άρχιμανδρίτης στην Πόλη. Σώζεται μιὰ βεβαίωση του για τή γυναίκα του Κύπριου Γιώργη Κάλφα, τή Λοζάν-

τρα Γιώργη Κάλφα, ή όποία ζητεί τά περιουσιακά κατάλοιπα του συζύγου της πού τον σκοτώσαν στο ταξίδι του προς την Πολωνία. 'Η βεβαίωση έχει χρονολογία 4-3-1777 (Czart. 631, σσ. 201=405). Βλ. και: Κάλφας.

Βουργάζος Κωνσταντίνος. 'Ο πολωνός επιτετραμμένος στην Πόλη Charles Adolphe de Boscamp Lasopolski προσλαμβάνει τον Αύγουστο του 1765 στην 'Υπηρεσία της Πολωνικής Πρεσβείας τον Constantino Vurnazo, Roumelien Grec de Religion; il parle l' hongrois, le valaque, le turque, le grec, le russe et le polonais». Τόν τοποθετεί στο Zaleszczyk, όπου ή Πολωνική Πρεσβεία είχε Σταθμό (έμπορικό και διπλωματικό Πρακτορείο) στο δρομολόγιο Κωνσταντινούπολης-Βαρσοβίας (Czart. 625, σσ. 174=347).

Γεράκης Πέτρος. Grand Postelnik του 'Αρχοντος της Μολδαβίας. Γαμπρός του είναι ο επίσης Ποστέλνικος Νικολάκης Σουτσοσ. Κατά το 1762 μένει στο Γιάσι της Ρουμανίας. Σ' ένα του γράμμα της 1 Φεβρ. 1765 γαλλικά γράφει στον πολωνό επιτετραμμένο στην Πόλη: «Mon beau frère M. le Postelnik Nikolaki Suzzo m' ayant charge de continuer avec vous la correspondance...» (Czart. 623) Βλέπε επίσης Czart. 622, σ. 718: Petraqui Yeraqui και σ. 744: P. Jeraki, Grand Postelnik.

Γιακωβάκης Σπαθάρης. Σέ περιγραφή του ταξιδιού του από τη Βαρσοβία προς την Κωνσταντινούπολη ο πρεσβευτής Boscamp, το 1776 μάς πληροφορεί ότι «L' épouse du Prince de Moldavie est fille de Monsieur Spatari Yakovachi, son 1er agent à la Porte» (Czart. No. 840, σ. 601). Στόν ίδιο τόμο, φέρεται κομιστής έγγραφου: «A Monsieur Pangali, à Yassi ou à Chocim, par M. Yakovaki (της 30 'Οκτωβρ. 1776).

Κάλφας Γιώργης. 'Εμπορευόμενος, από την Κύπρο. 'Από τη Μεσόγειο ως τη Βαλτική πηγαίνει περνώντας από την Κωνσταντινούπολη. Τόν έδολοφόνησαν καθώς περνούσε την Πολωνία. 'Η γυναίκα του Λοξάνδρα, πού μένει στην Πόλη, όταν έμαθε το σκοτώμά του, παρουσιάζεται στην Πολωνική Πρεσβεία της Πόλης και ζητεί τά πράγματά του, τά όποία είχε οικειοποιηθεί ο 'Αντώνης Crutta, 'Ελληνο-'Αλβανός υπάλληλος της πολωνικής Πρεσβείας. (Czart. 631, σσ. 201=405), όπου βεβαίωση του 'Αρχιμανδρίτη Δωρόθεου Βασμούλου υπέρ της Λοξάντρας Γιώργη Κάλφα. Στη σ. 196-395 βρίσκεται αναφορά του επιτετραμμένου Charles Boscamp προς το δικαστή της Πολωνίας με χρονολογία 14 Μαρτίου 1777 και ιδιόχειρη υπογραφή της Λοξάντρας

Γιώργη Κάλφα. Στις σσ. 322=643 και 430=861 υπάρχει ή απολογία του Antoni Crutta. Τέλος στη σ. 429=841 σώζεται ή αίτηση του Α. Crutta προς τὸ βασιλιά τῆς Πολωνίας νὰ παρέμβει στους Τούρκους ὑπὲρ αὐτοῦ.

Καρατζάς, δραγουμάνος τῆς Πόλης ὡς τὸ 1774. Βλ.: Ὑψηλάντης.

Λάσκαρης Ξενοπούλος. (Lascaris di Zenopoli). Γράφει ἰταλικά στὸν Giuliani, ἐπιτετραμμένο τῆς Πολωνίας στὴν Πόλη, ἐπιστρέφοντας ἀπὸ «lungi viaggi in Lituania». Ἡ ἐπιστολή εἶναι τῆς 21-1-1742 (Czart. 619, σσ. 98 και 347).

Λογὰς Γιάννης. (Giovani Logas). Σώζεται ἰταλική ἐπιστολή του τῆς 2 Μαρτίου 1743 στὸν Giuliani στὴν Πόλη ἀπὸ τὴν Dancica (=γεσμ. Danzig, πολων. Gdansk). (Czart. 616, σ. 399).

Λοξάντρα Γιώργη Κάλφα. Βλ.: Κάλφας.

Νικόβουλος Παναγιόδωρος. Grand Chambellan de S.A. Mgr le Prince de Moldavie, στὸ Γιάσι. Πολλές ἐπιστολές του ἰταλικές, γαλλικές και μιὰ ἑλληνική σώζονται, γραμμένες μεταξὺ 1760 και 1770 σὲ διάφορους τόμους τοῦ Ἀρχείου Czartoriski στὴν Κρακοβία. Ἡ αὐτόγραφη ἑλληνική ἐπιστολή του δείχνει καλὰ μορφωμένο πρόσωπο. Ξενοπούλος. Βλ.: Λάσκαρης.

Πάγκαλος. Διπλωματικός ὑπάλληλος τῆς πολωνικῆς Πρεσβείας. Μένει στὴν Πόλη, στὸ Γιάσι και στὸ Chocim, ὅπου οἱ Πολωνοὶ ἔχουν ἐμπορικά και διπλωματικά κατκτητήματα. Ὁ Πάγκαλος ἀνήκε στὸ κινούμενο προσωπικὸ τῆς Πρεσβείας, ὡς διπλωματικός ταχυδρόμος και ἔμπιστος ἀκόλουθος τοῦ Πρέσβευς. Διετέλεσε ἐπίσης και γραμματέας τῆς πολωνικῆς Πρεσβείας, στὴν Πόλη. Ἐργάσθηκε και στὴν Πολωνικὴ Σχολὴ Ἀνατολικῶν Γλωσσῶν στὴν Πόλη. Σώζονται στὸ Γεν. Κρατ. Ἀρχεῖο τῆς Βαρσοβίας (Archiwum Głowne, Ρορ. 425) δύο ἐπιστολές τοῦ προῖσταμένου τοῦ Πολωνικοῦ Προξενείου στὴν Πόλη Everard πρὸς τὸν Πάγκαλο στὸ Chocim. Οἱ ἐπιστολές αὐτές εἶναι γραμμένες τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1776. Καὶ στὸ Ἀρχεῖο Czartor. τῆς Κρακοβίας Νο 626, σ. 253 και Νο 840, σ. 589 και συχνὰ στίς ἐκθέσεις Boscamp συναντοῦμε αὐτὸν τὸν Πάγκαλο. Εἶναι μᾶλλον Τζιῶτης ὁ Πάγκαλος αὐτός, ἀπὸ τοὺς Παγκάλους τῆς Πόλης, ποὺ συναντοῦμε λίγο ἀργότερα.

Παλλάδης Θεόδωρος. Ἀπὸ τὸ Γιάσι γράφει στὴν Πόλη στὸν πολωνὸ ἐπιτετραμμένο Giuliani στίς 23 Ἰουλίου 1740 εὐχαριστώντας τον «γιά τὴ σωτηρία του». Σήμερα στὴ Ρουμανία ἕνας ἀπὸ τοὺς πιδ ὄνομαστοὺς ζωγράφους λέγεται Θεόδωρος Παλλάδης· γεννήθηκε στὸ Γιάσι τὸ 1871. (Czart. 619, σ. 85). Βλ. και τὸν ἐπόμενο.

Παλλάδης Κωνσταντίνος. Βλ. : Παλλάδης Θεόδωρος.

Σούτσος Νικολός. Ἀλληλογραφεῖ ἀπὸ τὸ Γιάσι μὲ τὸν πολωνὸ ἐπιτετραμμένον Giuliani στὴν Πόλη κατὰ τὰ χρόνια 1750-1760. (Czart. No 621, σσ. 213, 220 καὶ 289 καὶ ἄλλες).

Υψηλάντης Ἀλέκος. Ὁ προϊστάμενος τοῦ Πολωνικοῦ Προξενείου στὴν Κωνσταντινούπολη γράφει στὴ Βαρσοβία στὸν Charles Boscamp στίς 18 Μαρτίου 1774 : «...Je ne dois pas oublier de marquer à Votre Excellence que la place de vice-dragouman de la Porte ici a été donnée il y a 15 jours à Aleco Psilandi, après que le jeune Karatza, neveux du vreau dragouman de la Porte au camp en a été privé». (Warsr. Arch. Glowne, Popiel. 425).

Στὸ Εὐρετήριο τοῦ Ἀρχείου Czartoryski τῆς Κρακεβίας ἀναγράφονται καὶ ἄλλα ἑλληνικὰ ὀνόματα : Γαλάνης, Χρυσολωρᾶς, Εὐγένιος Βούλγαρης, Ἀνδρέας Βασιλειάδης, Φιλιππουπολίτης κ. ἄ. Δυστυχῶς δὲν εἶχα τὸν καιρὸ νὰ συνεχίσω τὴν ἔρευνά μου, μάλιστα καθὼς μὲ δυσκόλευε ἡ νέα σελίδωση τῶν χειρογράφων, ἡ ὁποία δὲν ἀντιστοιχεῖ μὲ τίς παραπομπές τοῦ Εὐρετηρίου. Εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ἀνετη, συστηματικὴ καὶ ἐξαντλητικὴ ἔρευνα τῶν Ἀρχείων χειρογράφων τῆς Πολωνίας. Τοῦτο ὄχι μόνον γιὰ νὰ βρεθοῦν κι ἄλλοι Ἑλληνες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ γιὰτι πολλὰ πολωνικά, ρωσικά, τουρκικά, ἰταλικά καὶ γαλλικά ἔγγραφα ἀναφέρονται σὲ γεγονότα καὶ ζητήματα πολὺ σημαντικά γιὰ τὴν ἱστορία τῆ νεοελληνικῆ : διπλωματικὲς ζυμώσεις τῆς ἐποχῆς, ἀλληλογραφία τοῦ βασιλιᾶ τῆς Πολωνίας μὲ τὸ Λουδοβίκο 16ο τῆς Γαλλίας, περιγραφή σεισμοῦ στὴν Πόλη, ἐξαγορὰ αἰχμαλώτων κ.ἄ.

I. Α. Θωμόπουλος